

1922 YILINDA KARAMAN MERKEZE BAĞLI KÖYLER VE NÜFUSLARI

Sapançalı Hasan Hüsnü, Karaman kitabında Karaman mahallelerinden sonra Karaman'ın merkeze bağlı köylerini, kısa giriş yazısından sonra tablo halinde göstermiştir.⁽¹⁾ Daha sonrasında Karaman'a yerleştirilmiş muhacirlerin köyleri ve yaşam tarzlarına ait de bilgi vermiştir.

Bu yazıda Sapançalı'nın verdiği bilgiler üzerinden merkeze bağlı köylerin toplam nüfusu, toplam hanesi, hane başına düşen kişi sayısı, en fazla haneye ve nüfusa sahip köyler, merkeze uzaklıklarına göre köyler başlığı altında irdelenecektir.

Merkez Kazâya Bağlı Köyler

Özgün metin

Merkeze tâbi' otuz bir köy vardır ekseriye ova topraklarına düşer anın için havâları fenâ ve

dâimâ sıtmalıdır ma'a hazâ Gökçe, Fisandun gibi suyu güzel havâsı iyi olanları da vardır Fisandun'un câmi'i atık kiliseden mübeddeldir Alatag havâlisinde olduğu misillü merkeze tâbi' bazı köylerde dahi (in)ler, mağaralar, harâbeler eksik değildir.⁽²⁾

Yusuf YILDIRIM

Merkeze bağlı köyler dil içi çeviri

Bu tabloda merkeze bağlı 31 köy vardır. Çoğunluğu ova topraklarına düşer. (Ovada bataklık ve göller) sebebiyle bu köylerin havaları kötüdür ve

hep sıtma hastalığı vardır. Bununla birlikte Gökçe, Fisandun gibi suyu tatlı, havası temiz olan köyleri de vardır. Fisandun Camii, eski eser bir kiliseden dönüştürmedir. Aladağ bölgesinde olduğu gibi merkeze bağlı bazı köylerde de in ve mağaralar, harabe (tarihi eser ve mekanlar) eksik değildir.

(1) Sapançalı Hasan Hüsnü, *Karaman Ahvâl-i İctimâ'iyye, Coğrafîyye ve Târihiyyesi*, Karaman 1922, Süleymaniye Kütüphanesi İhsan Mahvi Koleksiyonu, No: 76, s 63-65

(2) Sapançalı, a.g.e., s. 63

S	Köyün ismi	Hânesi mik-dârı	Nüfûsı	Merkez kazâya ba'îdi sâ'at	Hane/Kişi
1	Alamas	21	85	4 ½	4,05
2	Balama	13	68	3	5,23
3	Boyalı	49	251	3 ½	5,12
4	Canasun	15	71	3½	4,73
5	Davda	21	60	2	2,86
6	Davgandos	22	90	2	4,09
7	Dilbeyân	34	63	1 ½	1,85
8	Eminler	70	250	3 ½	3,57
9	Fideriç	30	116	1 ½	3,87
10	Fisandun	60	241	1 ½	4,02
11	Gökçe	35	188	3	5,37
12	Göndere	15	76	2	5,07
13	Göztepe	27	131	2	4,85
14	Güdümen	19	82	3	4,32
15	Hamîdiye	36	147	3 ½	4,08
16	İlisıra	310	1100	4	3,55
17	Karal Gazi	20	70	3 ½	3,50
18	Kaşoba	15	50	5 ½	3,33
19	Kılbasan	225	577	3	2,56
20	Kızık	41	155	3 ¼	3,78
21	Kozlıbucak	28	114	4	4,07
22	Kürtdere	13	75	1 ½	5,77
23	Lale	36	182	4	5,06
24	Mandason	45	250	4	5,56
25	Mecidiye	35	100	3 ½	2,86
26	Mercik	30	71	2 ½	2,37
27	Mes'ûdiye	40	110	3	2,75
28	Morcalı	96	452	4	4,71
29	Seyyid Hasan	41	215	3	5,24
30	Tavuşanlı	15	62	3 ½	4,13
31	Zengen	86	489	3	5,69
31	Toplam	1543	5991	3,06	3,88

Tablo 1 Karaman merkeze bağlı köylerin hane, nüfus ve kazaya saat uzaklığını gösteren tablo

Karaman Merkeze Bağlı Köyler ve Nüfus Bilgilerinin İrdelemesi

Karaman merkeze bağlı köyler ve nüfuslarına genel bakış

Sapançalı Hasan Hüsnü, Karaman merkeze bağlı köylere ait sayısal bilgileri, köy adı, hane sayısı, nüfus ve saat cinsinden kazaya uzaklığı başlıklarıyla vermiştir.

Karaman merkeze doğrudan bağlı 31 köy vardır. Burada adı verilmeyen ve günümüzde merkeze bağlı olan köyler, döneminde İbrala (Yeşildere), Avgan ya da Aladağ nahiyelerine bağlıdır.

Karaman merkeze bağlı köylerin toplam hane adedi 1543'tür.

Karaman merkeze bağlı köylerde yaşayan kişi sayısı 5991'dir.

Karaman merkeze bağlı köylerde hane başına düşen kişi sayısı 3,88'dir.

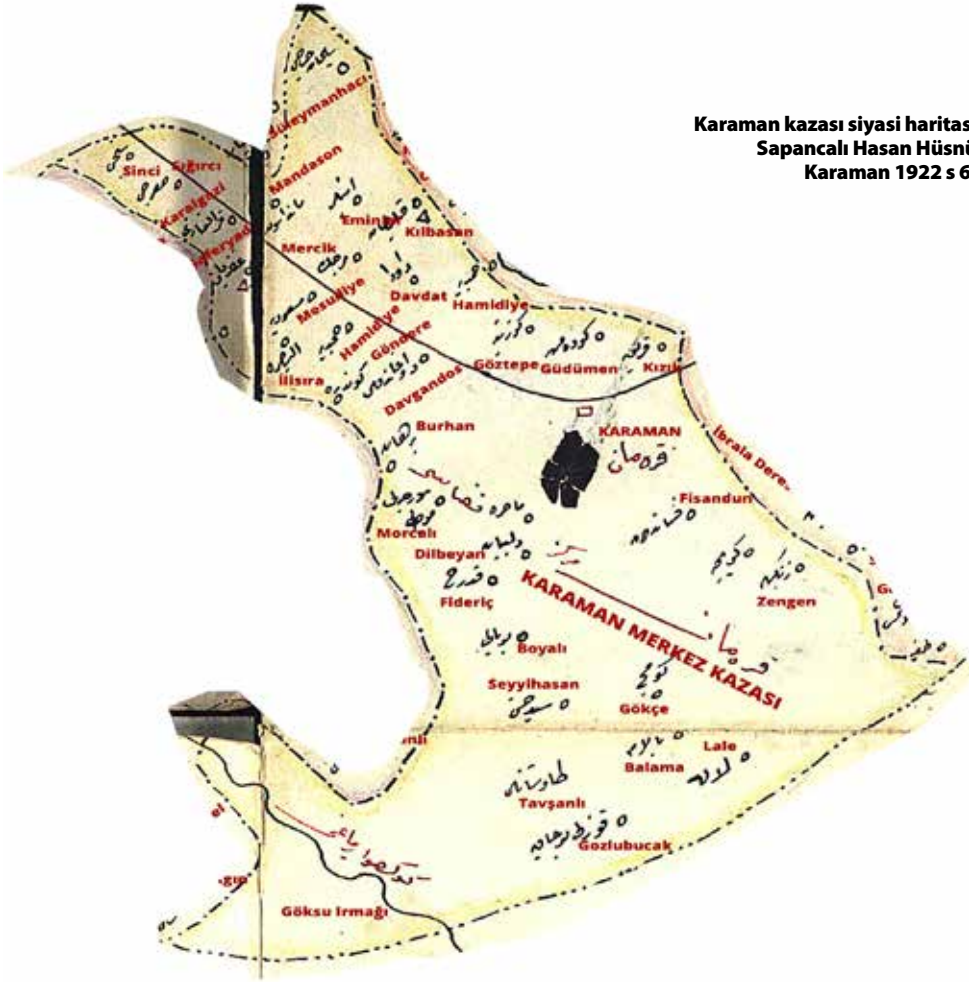
Köylerin Karaman'a uzaklığı, hayvan ya da insan yürüyüşü ile saat cinsinden verilmiştir.

Adı ya da durumu değişen köyler

S	Eski adı	Yeni adı
1	Mandason	Demiryurt
2	Mercik	Yuvatepe
3	Davgandos	Çiğdemli
4	Davda	Günümüze gelemedi
5	İlisıra	Yollarbaşı
6	Alamas	Kavaközü
7	Fisandun	Dereköyü
8	Fideriç	Çavuşpınarı
9	Canasun	Alaçatı
10	Zengen	Başharman

Tablo 2 Adı değişen ve bugün olmayan köyler

Karaman kazası siyasi haritası,
Sapancalı Hasan Hüsnü,
Karaman 1922 s 64

Günümüze gelememiş köylerden biri Davda köyüdür. Köyün yeri, Bozdağ'ın eteklerinde Yuva-tepe (Mercik) köyünün karşısında idi.

Zengen köyü, tekrar eski adını kazanmıştır.

Nüfusu 500 ve üzeri olan köy adeti ikidir. Bunlar, İlisira (Yollarbaşı), Kılbasan'dır.

En çok haneye sahip Karaman köyleri

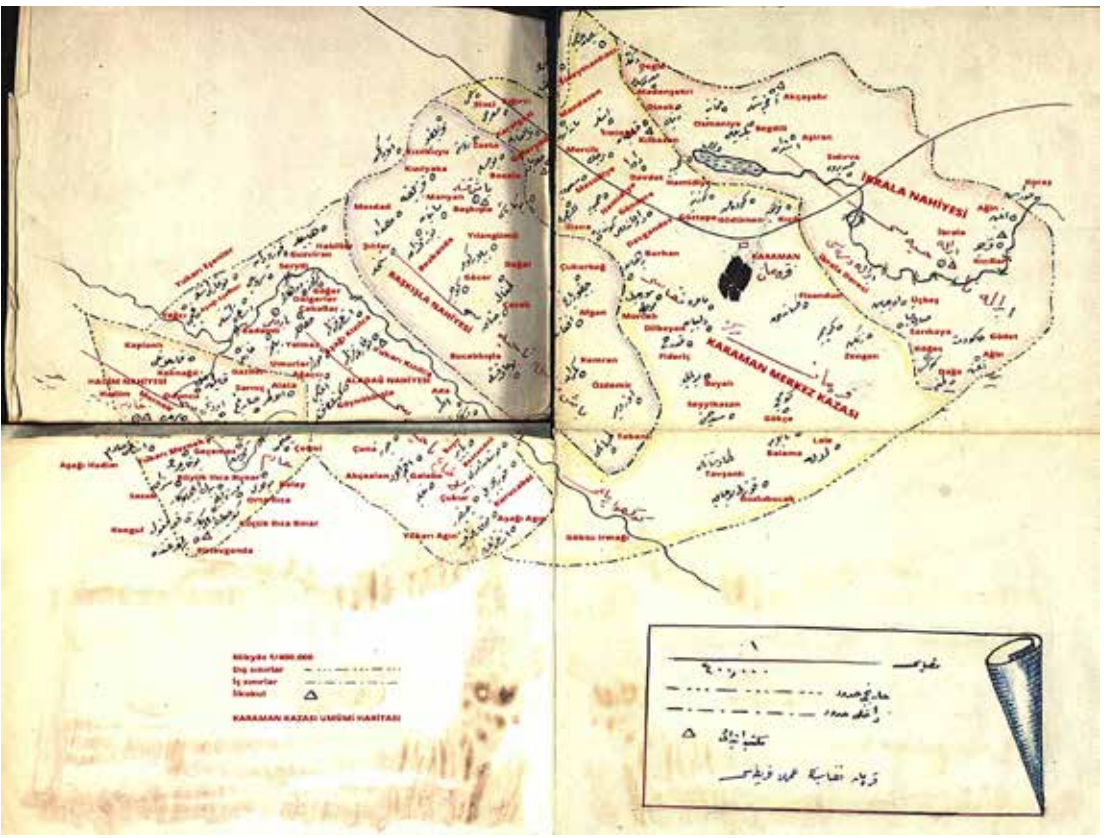
Sıra	Köyün ismi	Hane adedi	Nüfusu	Merkez kazaya saat uzaklığı	Hane/Kişi
1	İlisira	310	1100	4	3,55
2	Kılbasan	225	577	3	2,56
3	Morcalı	96	452	4	4,71
4	Zengen	86	489	3	5,69
5	Eminler	70	250	3 ½	3,57
6	Fisantun	60	241	1 ½	4,02

Tablo 4 En çok haneye sahip Karaman merkez köyleri

En fazla nüfusa sahip Karaman köyleri

Sıra	Köyün ismi	Hane adedi	Nüfusu	Merkez kazaya saat uzaklığı	Hane/Kişi
1	İlisira	310	1100	4	3,55
2	Kılbasan	225	577	3	2,56
3	Zengen	86	489	3	5,69
4	Morcalı	96	452	4	4,71

Tablo 3 En fazla nüfusa sahip Karaman köyleri

Karaman kazası merkez siyasi harita, Sapancalı Hasan Hüsnü, Karaman 1922 s 64

Hane sayısı 100 adet ve yukarı olan köy sayısı ikidir. Bunlar, İlisıra (Yollarbaşı), Kılbasan'dır.

En az nüfusa sahip Karaman köyleri

Sıra	Köyün ismi	Hane adedi	Nüfusu	Merkez kazaya saat uzaklığı	Hane/Kişi
1	Davgandos	22	90	2	4,09
2	Alamas	21	85	4 ½	4,05
3	Güdümen	19	82	3	4,32
4	Göndere	15	76	2	5,07
5	Kürtdere	13	75	1 ½	5,77
6	Mercik	30	71	2 ½	2,37
7	Canasun	15	71	3 ½	4,73
9	Karal Gazi	20	70	3 ½	3,50
8	Balama	13	68	3	5,23
9	Dilbeyân	34	63	1 ½	1,85
10	Tavuşanlı	15	62	3 ½	4,13
11	Davda	21	60	2	2,86
12	Kaşoba	15	50	5 ½	3,33

Tablo 5 En az nüfusa sahip Karaman köyleri

Karaman'da nüfusu 100'ün altında kalan köy adedi 12'dir.

En az haneye sahip Karaman köyleri

Sıra	Köyün ismi	Hane adedi	Nüfusu	Merkez kazaya saat uzaklığı	Hane/Kişi
1	Balama	13	68	3	5,23
2	Kürtdere	13	75	1 ½	5,77
3	Kaşoba	15	50	5 ½	3,33
4	Göndere	15	76	2	5,07
5	Tavuşanlı	15	62	3 ½	4,13
6	Canasun	15	71	3 ½	4,73
7	Güdümen	19	82	3	4,32

Tablo 6 En az haneye sahip Karaman köyleri

Karaman'da hane sayısı 20'nin altında olan köy sayısı 7'dir.

۶۲

مرکز خضایہ تابع کوئٹہ

مرکزہ تابع اونوز برکوی دارد۔ اگر کسی اودہ طور بقدرہ دوشتر اندک اجوبہ
 کھواری فنا واما ضولیدر مع هذا کوچہ ، فیاندرہ کبی حوی کوزل خوانی
 ای اولاندربہ دارد۔ فیاندرہک جہمی بخوبہ بکسارہ بدلدہ آرطاف حوالیدہ
 اولاندربہ سکو مرکزہ تابع بوسہ کویدر ورضا (ایہہ) ل (سزارہ) ، فنا لراکیست
 رکدر

کویہ ایک	خانہ کفایہ	نفسا	نفسا بیکہ
فاسد اوپا	۵۰	۵۰	۵ ۱/۲
ماندسونہ	۶۰	۶۰	۶
عربیہ	۷۰	۷۱	۷ ۱/۲
گوندہ	۸۰	۷۶	۸
سورہ	۹۰	۱۱۰	۹
کوزنہ	۱۰۰	۱۲۱	۱۰
داوغاندوسا	۱۱۰	۹۰	۱۱
بجیدہ	۱۲۰	۱۰۰	۱۲ ۱/۲
قال خانہ	۱۳۰	۷۰	۱۳ ۱/۲
دارا	۱۴۰	۲۰	۱۴

انامیور مرکزہ اولاندربہ کوئٹہ ایہہ رجبہ بہ بلوچستان
 اصل (ماندسونہ) ایہہ غلطیہ برضہ لکھ
 اخصا وارہ

رجبہ بہ اکبرہ

Karaman merkez köyleri, Sapancalı Hasan Hüsni, Karaman 1922, s. 63

Hane başına düşen kişi sayısının en yüksek olduğu köyler

Sıra	Köyün ismi	Hane adedi	Nüfusu	Merkez kazaya saat uzaklığı	Hane/Kişi
1	Kürtdere	13	75	1 ½	5,77
2	Zengen	86	489	3	5,69

3	Mandason	45	250	4	5,56
4	Gökçe	35	188	3	5,37
5	Seyyid Hasan	41	215	3	5,24
6	Balama	13	68	3	5,23
7	Boyalı	49	251	3 ½	5,12
8	Göndere	15	76	2	5,07
9	Lale	36	182	4	5,06

Tablo 7 Hane başına düşen kişi sayısının en yüksek olduğu köyler

مرکزہ مربوط کوئٹہ

۶۶

کوئٹہ کوئٹہ	خانہ نمبر	نفس	مرکزہ سابقہ
ابلیہرہ	۲۱۰	۱۱۰۰	۴
یوہانی	۶۸	۲۵۱	۲
الاماسی	۲۱	۸۵	۲
سورج پور	۹۶	۶۵۷	۴
لالہ	۲۶	۱۸۷	۲
قوزلی بوجامہ	۲۸	۱۱۷	۲
سیپہ	۲۱	۲۱۵	۲
کوئٹہ	۲۵	۱۸۸	۲
فیضانہ	۲۰	۲۱۱	۲
طاووشانی	۱۵	۲۷	۲
بالا	۱۷	۲۸	۲
زنگہ	۸۶	۶۸۹	۲
اندر	۷۰	۲۵۰	۲
حیدر	۷۷	۱۷۷	۲
فیدہ پور	۲۰	۱۱۶	۲
بیل بیلہ	۲۷	۲۷	۲

Karaman merkez köyleri, Sapancalı Hasan Hüsnü, Karaman 1922, s. 64

Karaman'da hane başına düşen kişi sayısı 5 ve yukarı olan köy sayısı 9'dur.

Hane başına düşen kişi sayısının en düşük olduğu köyler

Sıra	Köyün ismi	Hane adedi	Nüfusu	Merkez kazaya saat uzaklığı	Hane/Kişi
1	Dilbeyân	34	63	1 ½	1,85
2	Mercik	30	71	2 ½	2,37
3	Kılbasan	225	577	3	2,56
4	Mes'ûdiye	40	110	3	2,75
5	Davda	21	60	2	2,86

6	Mecidiye	35	100	3 ½	2,86
7	Kaşoba	15	50	5 ½	3,33
8	Karal Gazi	20	70	3 ½	3,50
9	İlisıra	310	1100	4	3,55
10	Eminler	70	250	3 ½	3,57
11	Kızık	41	155	3 ¼	3,78
12	Fideriç	30	116	1 ½	3,87

Tablo 8 Hane başına düşen kişi sayısının en düşük olduğu köyler

Karaman'da hane başına düşen kişi sayısı 4 ve altında olan köy sayısı 12'dir.

۶۵

مرکز سبوط کویلی

سبوط	خانہ	نفس	روزہ نفس
تزیلیہ	۶۱	۱۰۰	۶ ½
گوردہ	۱۸	۸۷	۶
جانا سولہ	۱۵	۷۱	۶ ½
کوتیادہ	۱۴	۷۵	۶ ½
قیلیسارہ	۷۷	۵۷۷	۷

طرح کویلی

صوبہ جامع عہد ظفر سے اپنے ہفتہ آبادانہ کلمہ الا جوارہ بسہ کوی
 شکل ایضاً :

مجید ، مصوری ، دیلیہ ، کوزتہ ، اوغاندوس کویلی روم لہی
 ساجدینہ عابدہ ، اہلی غائب چٹھہ و دیگر لڑکے لڑکیاں
 تانیدی طرح لکھم و بیسہنی لڑکے حفظہ ایچہ درل فریادہ زلیختہ جیان
 دایختہ آریہ چیلکہ کویلی خندہ کور سدرہ ۔

۹۴ محاسبہ سندہ سبوط کلامہ آریہ جیکر سندہ کویلی ، ولیدی
 کویلی شکل ایچہ درل کویلی عابدہ و بیسہنی کلامہ فریادہ نور کویلی
 برابر اولستہ پیکر سبونی حفظہ ایچہ درل
 فریادہ زلیختہ جیان بول کویلی چور سدرہ زلیختہ کوزتہ لڑکے و بیسہنی لڑکے
 عہدہ اولستہ

Karaman merkez köyleri, Sapancalı Hasan Hüsnü, Karaman 1922, s. 65

Kaza merkezine en uzak mesafedeki köyler

Sıra	Köyün ismi	Hane adedi	Nüfusu	Merkez kazaya saat uzaklığı
1	Kaşoba	15	50	5 ½
2	Alamas	21	85	4 ½
3	Mandason	45	250	4
4	Lale	36	182	4
5	Morçalı	96	452	4
6	Kozlıbucak	28	114	4
7	İlisıra	310	1100	4

Tablo 9 Kaza merkezine en uzak mesafedeki köyler

Kaza merkezine en yakın mesafedeki köyler

Sıra	Köyün ismi	Hane adedi	Nüfusu	Merkez kazaya saat uzaklığı
1	Kürtdere	13	75	1 ½
2	Fisandun	60	241	1 ½
3	Fideriç	30	116	1 ½
4	Dilbeyân	34	63	1 ½
5	Göndere	15	76	2
6	Göztepe	27	131	2
7	Davgandos	22	90	2
8	Davda	21	60	2
9	Mercik	30	71	2 ½

Tablo 10 Kaza merkezine en yakın mesafedeki köyler

Muhâcir Köyleri

Özgün metin

Son yarım asr zarfında Rumili'nin Bulgar eyâletlerinden gelmiş muhacirlerler beş köy teşkil edilmiştir:

Mecîdiye, Mes'ûdiye, Dilbeyân, Göztepe, Davgandos köyleri Rumili muhacirlerine âiddir ahâlissi gayet çalışkan ve zekidirler gerek erkekleri ve gerek kadınları tarz-ı tekellüm ve telbîslerini el-ân muhâfaza itmektedirler Karaman zirâ'at hayâtında ve bilhassa arabacılıkta rebberlik hizmeti görmüşlerdir.

93 muhârebesinde Rusya'dan gelen Abzah⁽³⁾ Çerkeslerinden Gökce, ve Emînler köylerini teşkil itmişlerdir. Bunların âdet ve yaşayışları hemen Karaman görenekleriyle berâber olmuştur yalnız lisânlarını muhâfaza itmekdedirler.

Kırımlılar da zirâ'at hayâtında büyük rol çevirmişlerdir zirâ'at makinelerini kullanmak ve yeni tarzda zirâ'atda nümüne olmuşlardır.⁽⁴⁾

Muhacir köyleri metni dilci ceviri

Son yarım asır içinde Rumeli bölgesinin Bulgar eyaletlerinden Karaman'a yerleştirilmiş muhacirlerle beş köy oluşturulmuştur.

Bu köyler, Mecidiye, Mesudiye, Dilbiyen, Göztepe, Davgandos'tur. Halkı çalışkan ve zekidir. Gerek erkekleri gerek kadınları, konuşma biçimlerini (şive) ve giyim kültürlerini bugün bile korumaktadır. Karaman ziraat hayatına özellikle de arabacılık zanaatına önderlik etmektedirler.

1877-1878 Osmanlı Rus Savaşı'ndan kaçıp gelen Abhaz Çerkezleriyle Gökçe ve Eminler köyü meydana getirilmiştir. Bunların adet ve yaşayışları Karaman gelenek ve görenekleriyle birleşmiştir. Yalnız kendi dillerini korurlar.

Kırımlıların Karaman ziraat hayatına katkıları büyük olmuştur. Ziraat makinelerini kullanmada ve yeni tarz ziraatı uygulamada Karaman'a örnek olmuşlardır.

Sonuç ve tartışma

Sapancalı'nın verdiği bilgilere göre 1922 yılında Karaman merkeze bağlı toplamda 31 köyde 1543 hane, bu hanelerde 5991 kişi yaşamaktadır. Hane başına düşen kişi sayısı 4'ün de altında olup bu oran oldukça düşüktür. Oranın düşük olmasında I. Dünya Savaşı, Kurtuluş Savaşı, canlı doğan bebek oranının düşüklüğü başlıca etkenler olarak görülebilir.

Bunun yanında hane başına kişi sayısının 5 ve daha fazla düşüğü köy sayısı 8'dir.

1960'lardaki yer adlarını Türkçeleştirme politikası Karaman'da da birçok köyün binlerce yıllık adını bir anda silip atmış, yerine o köyle hiç ilgisi olmayan bir ad verilmiştir.

En fazla nüfusa sahip köyler sıralamasında İlisıra, Kılbasan, Zengen ve Morcalı bugün de nüfusu kalabalık köylerdendir.

Köylerin merkeze olan uzaklıkları saat birimiyle verilmiştir. Ancak bu saat, merkez kaza ile köy arasında hayvan ya da insanın yürüyüşü ile oluşan zaman dilimidir.

(3) Kelime yazıldığı gibi çevrilmiştir. ا،ب،ز،ح،ا،b،z،a،h

(4) Sapancalı, a.g.e. s. 65

KONYA'DA FOTOĞRAF SANATININ GELİŞİMİ

Ahmet
KUŞ

Eski Yunanca kökenli bir kelime olan fotoğraf; fotos (ışık) ve grafein (çizmek) kelimeleri birleştirilerek türetilmiş bir isimdir. Fotoğrafın kısaca ışık yardımıyla iz bırakmak anlamına geldiğini söyleyebiliriz. İlk fotoğraf baskısı günümüzden 189 yıl önce 1835 yılında yapıldı. İlk fotoğraf makinesi ise 1816 yılında icat edildi. Henüz fotoğrafın aşağı yukarı 200 yıllık bir geçmişi var. Osmanlı coğrafyasına fotoğrafın gelişi ise 1845 yılında oldu. Yani Osmanlıların fotoğrafı tanışmasından bu yana 179 yıl geçti. Osmanlı Devleti'nde fotoğraf, yenileşme hareketleri içinde mimarlık ve resim alanlarında olduğu gibi kabul gördü ve Saray tarafından da desteklendi. Aslında fotoğrafın topraklarımıza gelmesi pek de gecikmedi ve icadından kısa bir süre sonra İstanbul'da da fotoğraf stüdyoları açılmaya başladı. Beyoğlu'nda İtalyan asıllı biri tarafından açılan Osmanlı Devleti'ndeki ilk fotoğraf stüdyosu 1857 yılına kadar faaliyet gösterdi. İlk yerli fotoğrafçı ise 1850 yılında bir Osmanlı tebaası olan Basile Kargopoulo tarafından Pera'da açıldı.

Fotoğraf, Osmanlı coğrafyasında gerek yöneticiler gerekse halk tarafından olağanüstü ilgiyle karşılandı ve kabul gördü. Re-

simden daha kolay ve pratik bir belgeleme yöntemi olan fotoğraf Osmanlı'nın belli başlı şehirlerinde hızlı bir şekilde yaygınlaştı. İşte bu kapsamda açılan ilk fotoğrafçılardan biri de Konya'da bulunuyordu. Garabet Kirkor Solakyan adlı bir gayrimüslimin 1895 yılında açtığı fotoğrafhaneyi 1917 yılında kalfası Hasan Behçet Bey devraldı. Hasan Behçet Bey Soyadı Kanununun yürürlüğe girmesiyle birlikte Kılıkçı soyadını aldı. O yıllarda fotoğrafçılar halk tarafından "kılıkçı" diye adlandırılıyordu. Uzun yıllar

Foto Behçet adıyla Konya'da faaliyet gösteren stüdyo 15 Mayıs 2009 tarihinde kapandı. Stüdyo kapandığı zaman sahibi Yılmaz Oğul idi. Konya'nın ilk fotoğrafhanelerinden biri olan Foto Behçet'e ait eşyalar ve fotoğrafların bazıları hâlen Koyunoğlu Müzesi'nde sergileniyor.

Elektrik enerjisinin kullanılmaya başlamasıyla birlikte Konya'daki fotoğrafhaneye sayısı da arttı. Çatı katlar ya da teraslarda bulunan ilk fotoğrafhanelerde gün ışığı ile çekim yapılıyordu. Konya'da gayrimüslimler kadar Türkler de fotoğrafçılığa ilgi gösterdiler. 1920'li yıllardan itibaren Müslümanlar da Konya'da fotoğrafhaneye açmaya başladılar. Bu ilk fotoğraf stüdyoları arasında Foto Hamid, Foto Afitap, Foto Ektem, Foto Sağlık, Foto Aile'yi

sayabiliriz. Konya'da faaliyet gösteren bu stüdyo fotoğrafçıları portrenin yanı sıra şehrin farklı semtlerinin fotoğraflarını da çekiyorlardı. Özellikle Konya fotoğrafları konusunda İbrahim Nuri Tongur'un adını burada zikretmeliyiz. Şu anda arşivlerde bulunan eski Konya fotoğraflarının pek çoğu İbrahim Nuri Tongur tarafından çekildi. İşte bu sebeple Foto Aile'nin Konya fotoğrafçılık tarihinde çok önemli bir yeri vardır. Foto Aile müze muhafızı İbrahim Nuri Tongur ve eşi Fatma Zehra Hanım tarafından 1923 yılında kuruldu. İbrahim Bey'in fotoğrafhanesi Alâeddin Tepesi'nin yakınındaki Çiftemerdiven Mahallesi'nde bulunuyordu. İbrahim Bey müzede çalıştığı için stüdyoda fotoğrafları genellikle Fatma Zehra Hanım çekiyor, rötuş ve baskıları da o yapıyordu. Fatma Zehra Hanım fotoğrafçılığı İbrahim Bey'den öğrenmişti. Bu bilgiler doğrultusunda Fatma Zehra Hanım'ın Konya'nın ilk kadın fotoğrafçısı olduğunu söyleyebiliriz. İbrahim Nuri Tongur çektiği Konya fotoğraflarını albüm hâline de getirmişti. "Konya Aile Fotoğrafhanesi Katalogu" adını verdiği bu albümlerin stüdyoda satışını da yapıyordu.

Tarihî Konya fotoğraflarının önemli bir kısmı da Sultan II. Abdülhamid'in Osmanlı coğrafyasını fotoğraflemek için görevlendirdiği fotoğrafçılar tarafından çekildi. Lazario ve Berggren de Konya'yı fotoğraflemek üzere şehrimize gelen Sultan II. Abdülhamid tarafından gönderilen fotoğrafçılardandı. Çekilen bu fotoğraflar Yıldız Sarayı Fotoğraf

Arşivinde bulunuyor. Yıldız Sarayı Fotoğraf Arşivi toplam 962 albüm ve 35.535 fotoğraftan oluşuyor. Özellikle bu fotoğraflar eski tarihli olduğu için büyük önem taşıyor.

Bu arada yeri gelmişken Konya fotoğraf tarihi açısından önemli bir isim olan John Henry Haynes'ten de biraz bahsetmeliyiz. Haynes şu anda elimizde olan en eski tarihli Konya fotoğraflarını çeken fotoğrafçıdır. 1884 yılında Konya'ya gelen Amerikalı Haynes bir süre Robert Kolejinde öğretmen olarak çalıştı. Arkeoloji fotoğrafçılığının önemli isimlerinden biri olan Haynes'in gezileri sırasında yolu Konya'ya da düştü ve Konya'nın farklı bölgelerinin ve abidevi yapılarının fotoğraflarını çekti. Konya Ahmedeki'nin yani Zindankale'nin yıkılmadan önceki

hâlini gösteren fotoğraf da Haynes arşivi içerisinde bulunuyor.

Günümüze ulaşan Konya fotoğraflarından bazıları da Konya'ya gelen seyyahlar tarafından çekildi. Seyyahların Konya tarihine önemli bir katkısı da şehri gezerken çizdikleri gravür ve resimlerdir. Fotoğrafın icadından önceki dönemi belgelediği için bu gravür ve resimler de çok önemlidir. Gravür ve resimler fotoğraflara göre çok daha eski tarihli olduğu için Konya'nın 20. yüzyıldan önceki hâli hakkında da bilgi verirler. Örneğin 1834 yılında Konya'ya gelen Fransız seyyah Charles Texier'in çizdiği gravürler Konya için son derece önemli görsel belgelerdir. Konya dış kalesinin bazı bölümleri ve kapıları, Charles Texier'in gravürlerinde oldukça belirgin bir şekilde görülür.

sendi ve gelişmeler de bu iki grup tarafından desteklendi. Ressamlar ilk yıllarda her ne kadar resmi öldürecek diye fotoğrafçılığa karşı çıksalar da daha sonra toplumda fotoğraf sanatını ilk benimseyen gruplardan biri oldular.

İLK FOTOĞRAF DERNEĞİ 1950 YILINDA KURULDU

Cumhuriyet Dönemi'nde çoğu alanda olduğu gibi kültür-sanat konusunda da yeni atılımlar gerçekleştirildi. Özellikle 1932 yılında açılan ve yıllar içerisinde yurt genelinde teşkilatlanan Halkevleri ülkemizde fotoğraf sanatının gelişimi açısından öncü görev üstlendiler. İlk amatör fotoğraf çalışmaları Halkevlerinde başlamış olup fotoğraf kursları, sergiler ve yarışmalar düzenlendi. Türkiye'de fotoğraf sanatına önemli katkılarda bulunan birçok sanatçı bu kurslardan yetişti. Halkevleri kapatıldıktan sonra bu işlevi yeni kurulan fotoğraf sanatı dernekleri üstlendi. Ülkemizde fotoğraf sanatıyla ilgili ilk dernek çalışmalarını ise Şinasi Barutçu yaptı. Şinasi Barutçu yurt dışında eğitim görmüş, Halkevlerinde fotoğraf eğitimi veren ve etkinlikler düzenleyen, aynı zamanda Gazi Eğitim Enstitüsünde fotoğraf öğretmenliği yapan birisiydi. Ülkemizin ilk fotoğraf derneği olan Türkiye Amatör Fotoğraf Kulübü, Şinasi Barutçu önderliğinde 1950 yılında Ankara'da kuruldu. Bu dernek o dönemde fotoğraf sanatının gelişmesi için kayda değer çalışmalar yaptı. Ankara'daki bu ilk fotoğraf derneğinin

Fotoğrafçılıkla ilk uğraşan kişiler tabii ki öncelikle bu işin sanat yönünü düşünmüyorlardı. Onların derdi bu işten birkaç kuruş kazanıp geçimlerini sağlamaktı. Yani onlar için fotoğrafçılık bir geçim kaynağıydı. Dolayısıyla o dönem için bugünkü anlamda fotoğraf sanatından bahsetmek mümkün değildir. Fotoğrafın ülkemizde yaygınlaşmaya başladığı yıllarda çekilen fotoğraflar her ne kadar tarihe kayıt düşülen birer belge olsa da bunları sanat eseri olarak kabul edemeyiz. Fotoğraf sanatı deyimi yıllar sonra kullanılmaya başladı ve yine diğer pek çok sanat dalında olduğu gibi fotoğraf sanatıyla ilgili kurumlar da ülkemize Batı'dan ithal edildi. Fotoğraf sanatı ilk olarak ülkemizde askerler ve ressam tarafından benim-

den sonra yine Şinasi Barutçu önderliğinde ikinci dernek 1959 yılında Amatör Fotoğraf Kulübü adıyla Trabzon'da kuruldu. Fotoğraf alanındaki üçüncü dernek ise Nurettin Erkılıç öncülüğünde 1959 yılında Erenköy Amatör Fotoğraf Kulübü adıyla İstanbul'da kuruldu. 1962 yılında adını İstanbul Fotoğraf ve Sinema Amatörleri Derneği (İFSAK) olarak değiştiren dernek günümüzde faaliyetlerine devam eden ülkemizdeki en eski fotoğraf derneğidir. Daha sonra 1977 yılında Ankara Fotoğraf Sanatçıları Derneği (AFSAD), 1979 yılında Adana Fotoğraf Amatörleri Derneği (AFAD) kuruldu. Aradan geçen yıllar içerisinde bu derneklere yurdumuzun farklı şehirlerinde faaliyet gösteren yeni fotoğraf sanatı dernekleri de eklendi. Konya'nın ilk fotoğraf sanatı

derneği olan Konya Fotoğraf Amatörleri Derneği ise Turgay Kaytancı önderliğinde 1996 yılında kuruldu.

Bu arada derneklerin yanı sıra üniversitelerde ve liselerde de fotoğrafçılık eğitimi verilmeye başlanmıştır. İlk olarak 1882 yılında kurulan Sanayi-i Nefise Mektebi ülkemizin ilk sanat okuludur. Okulun adı daha sonra Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi olarak değiştirildi. Bu fakülteye bağlı Fotoğraf Bölümü de fotoğraf eğitimi açısından önemli bir kurumdur. 1957 yılında endüstriyel anlamda sanatçı yetiştirmek üzere kurulan Devlet Tıbbi Güzel Sanatlar Yüksekokulunun Grafik Bölümünde Vehbi Yazgan fotoğraf dersleri veriyordu. Yüksekokul 1982 yılında

Yüksek Öğretim Kanunu kapsamında Marmara Üniversitesi bünyesine katıldı. 1995 yılında ise Grafik Bölümü içinde yer alan Fotoğraf Atölyesi Güler Ertan, Barbaros Gürsel, Kemal Şen öncülüğünde Fotoğraf Bölümüne dönüştü. Ayrıca sanat tarihi, arkeoloji, resim, heykel gibi sanatla ilgili bölümlerde de fotoğraf dersleri verilmektedir.

FOTOĞRAF SANATI HAKKINDA PRATİK İPUÇLARI

Fotoğraf sanatına ilgi duyuyorsanız öncelikle bir fotoğraf kursuna gidin:

Fotoğraf makinesiyle ya da cep telefonuyla fotoğraf çekerken bazı hususlara dikkat ederseniz çok güzel fotoğraflar çekebilirsiniz. Şayet fotoğraf sanatıyla amatör olarak ilgilenecekseniz en doğru olan şey öncelikle fotoğraf dernekleri tarafından düzenlenen bir fotoğraf kursuna gitmektir. Kurstaki durumunuza göre daha sonra bir fotoğraf makinesi almanız daha doğru olur. Çünkü fotoğraf makinesini alıp bir süre sonra bu hobiden vazgeçerseniz fotoğraf makinenizi sattarken biraz zarar edersiniz. Bir makine almadan önce fotoğrafçılığın temel kavramlarını öğrenmek ileride çok işinize yarar. Ne yazık ki fotoğraf meraklılarının çoğunluğu öncelikle bir fotoğraf makinesi alayım da işin püf noktalarını daha sonra fotoğraf çekerek öğrenirim diye düşünür. Ama iş hiç de öyle olmaz... Fotoğraf makineniz ve objektifleriniz

çok pahalı bir marka olsa bile sonuç genellikle hüsrarla sonuçlanır. Bir kursa giderseniz en azından fotoğraf makinesi, objektifler, kompozisyon, netleme, alan derinliği, beyaz ayarı, ışık gibi konular hakkında bilgi sahibi olursunuz.

Kursa ayıracak zamanım yok diyorsanız, Youtube'dan fotoğrafçılıkla ilgili videolar izleyin:

Bu yöntemle de fotoğrafçılık hakkında bir şeyler öğrenebilirsiniz ama bir kursta yüz yüze eğitim görmek daha doğru olur. En azından ders sırasında aklınıza takılan ya da merak ettiğiniz hususları ders veren arkadaşlara sorabilirsiniz. Bu konuda internet ortamında ücretsiz videoların yanı sıra belirli bir müfredatı işleyen ücretli kurslar da bulunuyor.

Işık olmadan fotoğraf olmaz:

Etkileyici bir fotoğraf çekebilmenin ilk şartı uygun bir ışık kaynağıdır. Işık fotoğrafın ana unsurlarından biridir ve çektiğiniz fotoğrafların kalitesi ışık kaynağına bağlıdır. Işık canlı renkler elde etmenize ve gölgeler sayesinde fotoğrafınıza derinlik katmanıza yardımcı olur. Özellikle güneşin çok dik açılarla geldiği yaz günlerinde ışık açısından en uygun fotoğraf çekme zamanları sabah ve ikinci vakitleridir. Gün ışığı bu saatlerde yatay açıyla geleceği için çok güzel sonuçlar elde edebilirsiniz. Ayrıca yağmurdan sonraki güneşli havalar da kalite-

li fotoğraflar için en uygun anlardır. Silüet çekimleri için özellikle güneşin battığı ve turuncu, kızıl bir renge büründüğü saatler çok idealdir.

Güçlü bir “odak noktası” seçin:

Odak noktası fotoğrafın temelini oluşturur ve izleyiciler açısından ilgi merkezidir. İlgi noktası, çekmek istediğiniz fotoğrafın konusuna göre bazen bir insan, bazen bir ağaç, bazen de bir bina olabilir. Fotoğrafta öncelikle neyi anlatmak istiyorsanız fotoğrafınızın odak noktasına onu yerleştirin ve diğer kuralara da dikkat ederek fotoğrafınızı çekin. Tabii bu işi yaparken fotoğraf karesinde odak noktasını yerleştireceğiniz yer konusunda aynı resim sanatında olduğu gibi üçte bir kuralını da ihmal etmemelisiniz. Unutmayın, tarihe geçecek fotoğraflar akılda kalanlardır. Örneğin ben yıllar önce Halepçe Katliamı sırasında çekilmesine rağmen Ramazan Öztürk'ün “Sessiz Tanık” adını verdiği babasının kucağında kimyasal gazdan dolayı can veren bebeği hiç unutamam. Bu fotoğrafta çocuğun yüzündeki ifade ve babasının çaresizliği öylesine güçlü bir şekilde anlatılmıştır ki aradan yıllar geçmesine rağmen bu fotoğrafı hâlâ ilk baktığım gün gibi hatırlarım. İşte bu fotoğrafta odak noktası çocuğun masum yüzüdür.

Fotoğrafta derinlik de önemlidir:

Çektiğiniz fotoğrafların sıkıcı

ve düz görünmemesi için bir derinlik oluşturmalsınız. Fotoğraftaki bazı unsurları ön plana, bazılarını da orta ya da arka plana yerleştirerek alan derinliği oluşturabilirsiniz. Örneğin portre fotoğrafı çekerken karşınızdaki kişiyi hemen duvarın bitişiğinde çekmek yerine duvarla arasına mesafe bırakarak çekerseniz belirli bir derinlik elde edersiniz. Tabii objektifinizin ölçüsü ve diyafram değeri de derinliği etkileyen unsurlardır.

Fotoğraf çekerken fotoğraf makinenizi sabit tutmalısınız:

Bu kural her ışık düzeyinde geçerli olsa da özellikle ışığın zayıf olduğu kapalı havalarda ve iç mekân çekimlerinde daha da önemlidir. Fotoğraf ışıkla oluştuğu için ışık kaynağının zayıf olduğu ortamlarda çekilen fotoğraflarda fotoğraf makinesini sabit tutmak gerekir. Çünkü obtüratör değerleri düşük olacağı için en küçük titretme hareketi fotoğrafınızın netsiz çıkmasına sebep olacaktır. Bu kural cep telefonları için de geçerlidir. Akşam ve iç mekân çekimlerinde mümkünse üç ayak (tripod) kullanmak en doğru yöntemdir. Makinenizi üç ayak üzerine yerleştirerek çektiğiniz fotoğraflar daha nettir. Yanınızda üç ayağınız yoksa deklanşöre basarken nefesinizi tutun ve mümkünse yakınınızdaki bir duvara dayanın.

İyi fotoğrafın ne zaman karşınıza çıkacağı belli olmaz:

Fotoğraf sanatına gönül veren bir fotoğrafçı mümkün olduğunca fotoğraf makinesini yanından ayırmaz. Hiç ummadığınız bir zamanda ve yerde karşınıza ilginç bir konu çıkabilir. İşte o ilginç konuyu fotoğraflayabilmek için fotoğraf makinenizin yanınızda olması gerekir. Özellikle sokak fotoğrafçılığı yapıyorsanız ara sıra şehrin farklı semtlerini yaya olarak dolaşın ve karşınıza çıkan ilginç görüntüleri fotoğraflayın.

Fotoğrafi çeken insanın beyni, gözleri ve kültürel birikimidir:

Fotoğrafçılığa yeni başlayan çoğu arkadaşımızda fiyatı pahalı makine daha güzel fotoğraf çeker gibi bir yanlış düşünce vardır. Fotoğrafi çeken beyin, gözler ve kültürel birikimdir. Fotoğrafın temel kavramlarını bilmiyorsanız, fotoğraf makinenizi tanımiyorsanız elinizde en pahalı alet olsa da çektiğiniz fotoğraflar belirli bir düzeyi geçemez. Başlangıçta ucuz bir makineyle başlayın ve şayet devam edecekseniz ve fotoğraf sanatına gönül vermişseniz daha sonraki yıllarda bir üst modele geçin. Çünkü çoğu zaman bir fotoğraf kursuna büyük bir hevesle başlayan arkadaşların çoğunluğu daha kursu bile bitirmeden fotoğrafa olan ilgisi sona ermektedir.

İyi fotoğraf çekmek yetmez:

Film ve dia kullanılan yıllarda iyi fotoğraf çekmek yetiyordu ama şimdi ne yazık ki iyi fotoğraf

çekmek yetmiyor. Fotoğrafçılıkta dijital teknolojinin yaygınlaşmasıyla birlikte artık fotoğraf makinenizin yanı sıra bilgisayar da Photoshop gibi fotoğraf işleme programlarına da hâkim olmanız gerekiyor. Bu programlara vakıf olduğunuz zaman çektiğiniz fotoğraflara ufak tefek müdahalelerde bulunabilirsiniz. Fotoğrafçılıkta dijital teknolojinin sağladığı kolaylıklar çok fazla olsa da özellikle bazı modellerde zaman içerisinde gökyüzünde lekeler, toz zerrecikleri oluşur. İşte bu toz lekeciklerini almak, fotoğrafın renklerini ve kontrastını ayarlamak için bu bilgisayar programlarını bilmeniz gerekir. Tabii bu işlemleri yaparken fotoğrafın belge olma özelliğini kaybettirecek fotoğrafa bir şey ekleme, çıkarma gibi işlemlerden de kaçınmalısınız.

Fotoğraf makinesi kadar objektifler de önemlidir:

Fotoğraf makinesi almakla iş bitmiyor. Çünkü makinelerle birlikte verilen objektifler ileride size yetmeyecek. Çekeceğiniz fotoğraflar için zoom, makro, tele, geniş açı, balık gözü gibi birbirinden farklı objektiflere ihtiyaç duyacaksınız. Zoom yani değişken odaklı objektifler kullanım açısından daha pratiktir ama içerisinde çok sayıda mercekle bulunduğu için ışık geçirgenlikleri azdır. Ayrıca bu tür objektiflerin diyafram açıklıkları da belirli bir değerin altına inmez. Daha net fotoğraflar elde etmek için 35 mm, 50 mm gibi sabit odaklı objektifleri tercih edin. Böylelikle daha keskin sonuçlar elde edebilirsiniz.